

Förändring av aktiestrukturen i SAS

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2000/01:124 Förändring av aktiestrukturen i SAS. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om att aktiestrukturen i SAS ändras så att statens aktier i SAS Sverige AB byts ut mot samma antal aktier i ett av SAS nybildat holdingbolag.

Tre motioner (m, c, fp), vari föreslås att statens ägarengagemang i SAS avvecklas, avstyrks.

I betänkandet finns en reservation (m, kd, c, fp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Förändrad aktiestruktur.....	5
Bakgrund till nuvarande ägarstruktur	5
Regeringens förslag till ändrad aktiestruktur för SAS	5
Den närmare innebörden av regeringens förslag	5
Utskottets ställningstagande	6
Statens ägarengagemang i SAS	7
Bakgrund	7
Motionerna	7
Utskottets ställningstagande	8
Reservation.....	9
Statens ägarengagemang i SAS (m, kd, c, fp).....	9
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag.....	10
Propositionen.....	10
Följdmotioner	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förändring av aktiestrukturen i SAS

Riksdagen godkänner en förändring av aktiestrukturen i SAS som innebär att statens aktier i SAS Sverige AB byts ut mot samma antal aktier i ett av SAS nybildat holdingbolag. Riksdagen bifaller därmed proposition 2000/01:124.

2. Statens ägarengagemang i SAS

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:T13, 2000/01:T14 och 2000/01:T15.

Reservation (m, kd c, fp)

Stockholm den 17 maj 2001

På trafikutskottets vägnar

Sven Bergström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sven Bergström (c), Per-Richard Molén (m), Jarl Lander (s), Hans Stenberg (s), Johnny Gylling (kd), Tom Heyman (m), Krister Örnfjäder (s), Lars Björkman (m), Monica Green (s), Stig Eriksson (v), Birgitta Wistrand (m), Mikael Johansson (mp), Claes-Göran Brandin (s), Christina Axelsson (s), Stig Arnesson (v), Magnus Jacobsson (kd) och Elver Jonsson (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Av propositionen framgår att det svenska Näringsdepartementet, det norska Samferdselsdepartementet och det danska Trafikministeriet sedan år 1999 har fört diskussioner om hur SAS aktiestruktur kan förändras för att företaget skall få samma förutsättningar som andra flygbolag att operera på den internationella luftfartsmarknaden. Diskussioner har också förts med ledningen för SAS, med vissa större privata ägare samt inom styrelsen för SAS-konsortiet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Aktiestrukturen i SAS föreslås förändras så att ett börsnoterat holdingbolag bildas som i sin tur äger de tre bolagen SAS Danmark A/S, SAS Norge ASA och SAS Sverige AB. Detta innebär att nuvarande struktur med tre börsnoterade bolag ersätts med ett gemensamt börsnoterat bolag. Statens aktier i SAS Sverige AB föreslås bytas ut mot aktier i ett nybildat holdingbolag. Statens ägande i SAS förändras inte genom omstruktureringen.

Utskottets överväganden

Förändrad aktiestruktur

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att aktiestrukturen i SAS ändras på så sätt att statens aktier i SAS Sverige AB byts ut mot samma antal aktier i ett av SAS nybildat holdingbolag.

Bakgrund till nuvarande ägarstruktur

Genom bildandet av SAS år 1946 enades de tre då rörelsedrivande nationella flygbolagen i Skandinavien om att driva sin fortsatta verksamhet i form av ett konsortium. Detta blev inledningen till det skandinaviska luftfartspolitiska samarbetet. Konsortiet har kunnat utnyttja de trafikrättigheter som de tre länderna kommit överens om med tredje land. De tre börsnoterade bolagen SAS Danmark A/S, SAS Norge ASA och SAS Sverige AB är moderbolag i konsortiet med andelarna två sjundedelar, två sjundedelar respektive tre sjundedelar. Bolagen ägs till 50 % av respektive stat och till återstående del av privata intressenter.

Regeringens förslag till ändrad aktiestruktur för SAS

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner en förändring av aktiestrukturen i SAS, innebärande att statens aktier i SAS Sverige AB byts ut mot samma antal aktier i ett av SAS nybildat holdingbolag.

Som motiv för en förändring av aktiestrukturen i SAS anför regeringen bl.a. följande. Flygtrafiken avregleras stegvis. I takt härmed hårdnar konkurrensen vilket i sin tur medför krav på ytterligare och mer omfattande strukturella förändringar i riktning mot slagkraftigare och effektivare enheter samt mot etablering av internationella samarbeten i form av s.k. allianser. Mot den bakgrunden bedömer regeringen att SAS, genom en förändrad aktiestruktur, får samma institutionella förutsättningar att verka som övriga bolag inom internationell luftfart. Det är regeringens uppfattning att en omstrukturering av aktiestrukturen kan bidra till att minska SAS kostnader, såväl kapital- som driftskostnader. Enligt regeringen kommer dessa möjligheter till kostnadsminskningar att vara en viktig förutsättning för att SAS skall kunna behålla sin internationella konkurrenskraft.

Den närmare innebörden av regeringens förslag

Den föreslagna omstruktureringen innebär att ett holdingbolag inrättas. Detta kommer att äga de tre moderbolagen till 100 %. I utbyte mot sina aktier i SAS Sverige AB kommer den svenska staten att erhålla aktier i holdingbolaget. Efter aktiebytet kommer staten att äga 21,4 % av holdingbolaget och därmed

av de nationella bolagen och SAS-konsortiet. Den norska och danska statens motsvarande ägarandelar kommer att bli 14,3 %. Den svenska statens ägarandel förändras inte genom detta aktieutbyte. Holdingbolaget, som blir noterat på börserna i Köpenhamn, Oslo och Stockholm, skall ha som sin viktigaste uppgift att äga och förvalta samtliga aktier i moderbolagen. Det skall bedriva egen rörelse endast i mycket begränsad omfattning. De tre regeringarna har ställt sig bakom rekommendationen från SAS-konsortiets styrelse att bolaget får hemvist i Sverige.

I propositionen redovisas ett viktigt skäl till att de s.k. moderbolagen måste finnas kvar efter omstruktureringen. Sålunda är det visserligen SAS-konsortiet, inte de tre nationella bolagen, som beflyger linjerna. Men för att kravet på nationellt ägarskap skall vara uppfyllt är det respektive nationella bolag som av de tre länderna pekats ut som bärare av trafikrättigheterna. Dessa bolag utgör alltså en förutsättning för att luftfartsavtalen skall vara giltiga. Som en följd av strukturförändringen kommer dock bolagen – till skillnad från i dag – inte att vara nationellt utan skandinaviskt ägda. Genom regler i holdingbolagets bolagsordning införs möjlighet att begränsa utländskt ägande i den mån icke-skandinaviskt sådant ägande överstiger 50 %.

I den nuvarande strukturen finns ett representantskap, genom vilket moderbolagen utövar sitt direkta ägarinflytande. Representantskapet utövar tillsyn och kontroll över styrelsens och VD:s förvaltning av SAS-konsortiet samt fastställer årsbokslut m.m. Efter den föreslagna strukturförändringen försvinner enligt regeringen behovet av ett särskilt organ av den typ representantskapet utgör. Det kommer därför att avskaffas som ett formellt och i konsortiet beslutande organ. Men bedömningen är att SAS även i fortsättningen har behov av någon form av rådgivande församling i Skandinavien. Styrelsen för holdingbolaget kommer därför att utse ett sådant organ.

I det s.k. konsortialavtalet, som utgör grunden för det skandinaviska luftfartspolitiska samarbetet, regleras bl.a. förutsättningarna för verksamheten samt dess omfattning och närmare utformning. Av propositionen framgår att de tre regeringarna anser det vara av stor betydelse att konsortialavtalets framtida ställning säkras i den nya strukturen. Bestämmelser härom kommer att tas in i bolagsordningen för holdingbolaget. Av bolagsordningen kommer att framgå att beslut, innebärande att avtalet skall ändras eller upphöra att gälla, måste fattas med två tredjedels majoritet. Fördelningen av flygregistreringen mellan de tre länderna – vilken fråga har betydelse för respektive lands tillgång till flygplan i ett beredskapsläge – kommer också att regleras i bolagsordningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att en förändring av aktiestrukturen i SAS är en viktig förutsättning för att SAS även framgent skall kunna konkurrera framgångsrikt med övriga flygbolag på en hårdnande internationell marknad. Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen anför och föreslår därför att riksdagen godkänner den i propositionen föreslagna föränd-

ringen av aktiestrukturen i SAS, innebärande att statens aktier i SAS Sverige AB byts ut mot samma antal aktier i ett av SAS nybildat holdingbolag.

Statens ägarengagemang i SAS

Utskottets förslag i korthet

Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden och avstyrker med hänvisning härtill motioner (m, c, fp) om att statens aktier i SAS bör avyttras. *Jämför reservation (m, kd, c, fp).*

Bakgrund

Den svenska staten äger 50 % av aktierna i SAS Sverige AB. Ägarandelen motsvarar samma andel av röstetalet. År 1997 bemyndigades regeringen att besluta om en minskning av statens ägarandel i bolaget inom ramarna för en gemensam skandinavisk politik för ägarengagemang i SAS (prop. 1996/97:126, bet. 1996/97:TU9, rskr. 1996/97:232). Bemyndigandet begränsades till förändringar som innebar en minskning av statens röstetal till lägst motsvarande 35 %. Motivet för begränsningen var att denna andel krävdes för att staten skulle kunna förhindra beslut som krävde kvalificerad majoritet, bl.a. ändringar i bolagsordningsbestämmelser om s.k. verksamhetsföremål. Bemyndigandet har inte utnyttjats.

Utskottet har i senare betänkanden som i motsvarande delar godkänts av riksdagen, senast våren 2000 (bet. 1999/2000:TU1), funnit att riksdagen bör stå fast vid 1997 års beslut och med hänvisning härtill avstyrkt motioner om en avveckling av statens ägarengagemang i SAS.

Motionerna

Per Westerberg m.fl. (m) säger sig i motion T14 dela regeringens uppfattning att SAS genom en strukturell förändring bör få bättre konkurrensförutsättningar. Visserligen kan det föreslagna holdingbolaget ge en mängd samordningsvinster. Men SAS bör vara ett strikt kommersiellt företag. Följaktligen bör det statliga ägandet avvecklas.

I motion T13 redovisar Kenth Skårvik m.fl. (fp) sitt partis tveksamhet till statliga bolag. Det staten äger skall styras demokratiskt och med full insyn. Vad SAS beträffar finns det, hävdar motionärerna, inget egentligt motiv för att staten skall vara ägare. Statens aktier i SAS bör därför avyttras.

Enligt vad Sven Bergström m.fl. (c) framhåller i motion T15 ges det i samband med den föreslagna förändringen av aktiestrukturen ett utmärkt tillfälle att se över det statliga ägarengagemanget i SAS. Nu när flygtrafiken till stora delar är avreglerad finns det, menar motionärerna, inte längre något behov av statligt ägda flygbolag. I de fall det inte finns kommersiella möjligheter att bedriva trafik får upphandling tillgripas. Mot denna bakgrund bör riksdagen bemyndiga regeringen att avyttra statens aktieinnehav i SAS så snart marknadsmässiga förutsättningar finns.

Utskottets ställningstagande

I det föregående har utskottet redovisat sina tidigare ställningstaganden i frågan om statens ägarengagemang i SAS. Utskottet anser i linje härmed och i likhet med regeringen att den nu aktuella ändringen av aktiestrukturen i SAS bör genomföras inom ramen för ett oförändrat statligt ägande. Följaktligen finner utskottet att de tre nu behandlade motionerna (m, c, fp) inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd. De avstyrks följaktligen.

Reservation

Utskottets ställningstaganden och förslag till riksdagsbeslut har föranlett följande reservation. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Statens ägarengagemang i SAS (punkt 2)

av Sven Bergström (c), Per-Richard Molén (m), Tom Heyman (m), Lars Björkman (m), Birgitta Wistrand (m), Magnus Jacobsson (kd) och Elver Jonsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2000/01:T13, 2000/01:T14 och 2000/01:T15.

Ställningstagande

Det förslag till förenkling av aktiestrukturen i SAS som läggs fram i regeringens proposition är ett steg i rätt riktning men enligt vår uppfattning inte tillräckligt långtgående. Förslaget innebär nämligen att statens ägande i SAS kvarstår i nuvarande omfattning. Som redovisas i motionerna T13 (fp), T14 (m) och T15 (c) finns inga vägande motiv för att staten skall vara delägare i SAS. Med ett statligt ägande i ett internationellt flygbolag som SAS finns uppenbara risker för att konkurrensen snedvrids och att verksamheten hämmas. Det statliga aktieinnehavet i SAS bör avvecklas.

Vårt ställningstagande innebär att riksdagen bör bifalla motionerna T13 (fp), T14 (m) och T15 (c).

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Regeringen (Näringsdepartementet) föreslår i proposition 2000/01:124 att riksdagen godkänner en förändring av aktiestrukturen i SAS som innebär att statens aktier i SAS Sverige AB byts ut mot samma antal aktier i det av SAS nybildade holdingbolaget.

Följdmotioner

2000/01:T13 av Kenth Skårvik m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en utförsäljning av de resterande statligt ägda aktierna i SAS.

2000/01:T14 av Per Westerberg m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att SAS befrias från statligt ägande.

2000/01:T15 av Sven Bergström m.fl. (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen bemyndigar regeringen att avyttra statens innehav i SAS när sådana förutsättningar finns på marknaden i enlighet med vad i motionen anförts.